

FRISTADS NATURSKYDDSFÖRENING

Medlemsblad nr 1
2017

Du håller nu Fristads naturskyddsförenings medlemsblad i din hand. Här finns bl a vår programverksamhet samt en del rapporter från det gångna året. Eventuella ändringar i programmet meddelas på hemsidan. Vår hemsidaadress är, liksom tidigare, www.fristadsnatur.se.

Som vanligt är du välkommen att lämna synpunkter och önskemål om programpunkter. Kontakta oss då gärna på adressen fristads.nf@gmail.com eller per telefon. Telefonnummer till föreningens styrelsemedlemmar finns på sista sidan i detta medlemsblad.

Fristads naturskyddsförening bildades 1960 och har som sina främsta uppgifter att skydda naturen och att sprida intresse för densamma.

Myrspovar och kustsnäppor

Foto: Uno Hallabro

Fristads naturskyddsförening bedriver samarbete med Naturskyddsföreningen i Borås, Fristads hembygdsförening och Studieförbundet.

Studie
främjandet

Ordförandeskifte

Vid årsmötet i mars 2016 lämnade jag ordförandeposten i Fristads naturskyddsförening. På ett tidigt stadium frågade jag Karin Persson om hon ville ta över. Årsmötet beslutade så och Karin blev föreningens nya ordförande.

Under de tretton år som jag hållit i klubban har jag med glädje sett att styrelsen föryngrats. Det är ju så en

förening ska arbeta - yngre förmågor tar över efter de som är äldre. Jag vill önska Karin all lycka som ordförande i Fristads naturskyddsförening. Hon är väl insatt i naturvårdfrågor och har goda kontakter utåt.

Jag vill till sist tacka för min tid som ordförande, men sitter kvar i styrelsen ännu ett tag.

Alf-Rune Sandberg

Verksamhetsberättelse 2016

Styrelsen har under året haft följande sammansättning: Karin Persson (ordf.), Johan Nilsson (sekr.), Per Sundström (kassör) samt fyra ledamöter. Dessa har varit Berit Andersson, Kristina Ekstrand, Per Nyberg och Alf-Rune Sandberg. Gunnel Svensson har varit suppleant.

Under året har styrelsen haft elva protokollförda sammanträden. Föreningen har gett ut ett vårprogram och ett höstprogram samt två medlemsblad.

Efter årets första aktivitet, då vi tittade på vinterfåglar vid Mølarp's ö, var det dags för årsmöte. Bosse Haglund visade foton från Bredared, på temat Strövtåg i vår närmatur. Det var mycket uppskattat och vi tog tillfället i akt och planerade in en höstvandring i Bredared med Bosse som guide. På årsmötet väcktes också en fråga om dagvattenhanter-

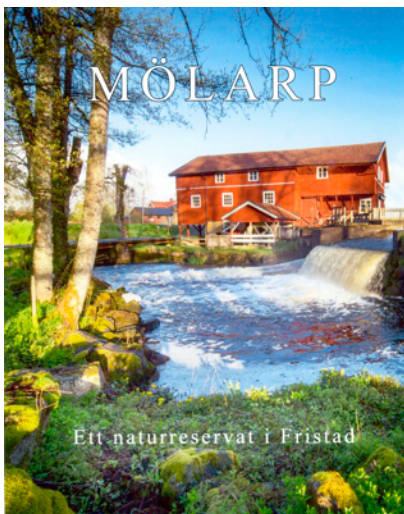
ingen i Fristad och hur den påverkar vår miljö och vårt dricksvatten.

Under vårvintern höll Ola Högberg en studiecirkel om fotografering för en grupp glada deltagare. Vi blev en blandad grupp med både nybörjare och fotografer med mångårig erfarenhet. Vårvintern kan vara mulen, disig och väldigt grå. Inte läge för en fotoexkursion, tänkte jag. Men jo, det går det med!

Under den tidiga våren var det fåglar som gällde. Efter två träffar då vi satte upp och rensade fågelholkar, gav sig en full bil iväg på en dagstur till Hornborgasjön en söndag i april. Den 1 maj samlades vi i fågeltornet ute på Vänga mosse. Det var en ovanligt varm morgon, med mycket fågelsång och orrspel.

I maj var det ”bokrelease” för nya boken *Mølarp - Ett naturreservat i Fristad*, framtagen under ledning av

Ola Högberg. Det var inte en föreningsaktivitet, men flera föreningsmedlemmar har deltagit i arbetet med att skriva boken. Många passade på att införskaffa ett exemplar vid den trevliga och mycket välbesökta bokrelease som hölls i Kyrkans hus, med föredrag, musik och mingel.

På Mölarpsdagen hade vi tre informationsplatser på ön, i samband med tipspromenaden. De handlade om livet i Viskans vatten, fågelholkar och vildbin. Jonatan Bark från projektet Viskan norr om Öresjö ställde upp och visade bl a olika musslor som lever i ån. Fågelholkar av olika slag var uppmonterade och stora informationstavlor om vildbin lånade vi av Miljökontoret, Borås stad.

En kväll i juni samlades en grupp för en sen kvällstur runt Mölarps ö där vi grillade korv, innan vi tog oss ned till Viskans mynning i Öresjö. Därnäst

lockade de Vilda blommornas dag många deltagare runt norra delen av Mölarps ö. Det blev till och med lite trångt på djungelstigen. I juli gick en resa till Vadehavet.

På ängens dag var det slätter på ängen vid Västergården, Asklanda. Förutom deltagarna på plats, passade några som promenerade förbi på att testa lieslätter. Aktiviteten genomfördes som vanligt tillsammans med Fristads hembygdsförening och Asklanda Västergård ställde åter upp med slipsten, så att lien kunde hållas vass.

Under tidig höst skådade vi först vildbin i Mölarp och sedan vadarfåglar på västkusten och rovfåglar från utkiksplatsen i Kröklings hage. Sista söndagen i september var det dags för höstvandringen i Bredared, med Bosse Haglund som guide. Vi tog oss bland annat upp till utkiksplatsen på Veksjöberget, där vi fikade.

Över 30 personer deltog i höstmötet i Mölarps kvarn, då Joakim Ekberg från Borås energi och miljö berättade om dricksvatten, avloppsvatten och dagvatten i Borås. Ett intressant föredrag och många frågor ställdes också till Joakim Ekberg.

Vi avslutade hösten med att spika ihop ett stort antal fågelholkar i Fristadskolans slöjdsal, med hjälp av skolans slöjdlärare Per Hedberg. Lagret av holkar är ordentligt påfyllt.

Stort tack till alla som ställt upp och gjort aktiviteterna möjliga. Hoppas vi ses på någon av årets aktiviteter!

Karin Persson, ordförande

Vårt vatten i Fristad

På årsmötet väcktes frågan om vatten i Fristad, både gällande dagvattenhantering, vårt dricksvatten och vad våtmarker betyder för den biologiska mångfalden.

Öresjö.

Foto: Johan Nilsson

På Mölarpsdagen fick vi hjälp att lyfta fram livet i vattnet, då Jonatan Bark hade en station och visade upp livet under Viskans yta. På höstmötet berättade Joakim Ekberg från Borås energi och miljö om dricksvatten, avloppsvatten och dagvatten i Borås. Många frågor ställdes till Joakim under kvällen. I styrelsen har vi också pratat om vatten i Fristad. Vi har tittat på kartor över dagvatten-systemet och läst om Borås stads

Vattenresursprogram, Dagvatten i Borås och Riktlinjer för dagvattenhantering. Vi har fått information från Lars Jansson om var det tidigare funnits våtmarker inne i Fristad, men som numera är borta. Våtmarker fungerar som naturliga vattenreningsverk och som utjämningsmagasin för vattnets flöde i landskapet. Dessutom ger de en rik livsmiljö för en mängd olika växter och djur, de ger biologisk mångfald.

Vi har tagit fram en skrivelse till Borås stad. Vi föreslår att Borås stad ser över möjligheten att återskapa våtmarker i området runt Öresjö, våtmarker som kan bidra till vattenrening, motverka höga flödestoppar och ge ökad biologisk mångfald. Vi föreslår även att Borås stad ser över möjligheten att i fler detaljplanelagda områden skapa en anpassad dagvattenhantering, för att bidra till vattenrening, motverka höga flödestoppar och ge ökad biologisk mångfald.

Karin Persson

Mölarpsboken

Vill du köpa boken *Mölarp - Ett naturreservat i Fristad* av Ola Högberg m fl? Kontakta då föreningen på fristads.nf@gmail.com.

Fotokurs

Är du intresserad av att delta i en fotokurs under Ola Högbergs ledning? Mer information kommer på hemsidan och på årsmötet. Kursen startar i mars. Anmäl intresse till fristads.nf@gamil.com.

Bräsmabärfis

I mitten av juni förra året fann jag en knappt centimeterstor röd insekt med svart teckning i mitt bestånd av senapskål (ruccola). Insektens färg och mönster gjorde dess utseende spektakulärt, men jag tänkte inte så mycket mer på den just då. När jag någon vecka senare noterade att den var kvar och att det nu var fler än en individ intresserade jag mig emellertid mer. Vad kunde det vara? Inget jag sett tidigare. Jag lät fotografera dem och frågade efter hjälp med artbestämning i Facebook-gruppen "Vilken Insekt". Med hjälp av kunniga personer där kunde det snart konstateras att det var bräsmabärfisar det rörde sig om, även om de vid en första anblick kan vara svåra att skilja från kålsugaren. Bräsmabärfisen beskrivs som tämligen sällsynt, med tecken på tillbakagång och är kategoriserad som *Nära hotade* enligt rödlistan. I Artportalen (www.artportalen.se) finns den bara rapporterad från en annan lokal i Västergötland, i Marbäck.

Med denna nya kunskap lät jag beståndet av senapskål bli deras eget,

eftersom jag gärna vill gynna artrikedomen genom min odling. Jag tittade nyfiket till bärfisarna nästan dagligen och flera gånger sågs parning pågå under flera dagar i sträck. Som mest räknade jag till åtta olika individer. Några ägg eller larver hittade jag inte.

Foto: Johan Nilsson

Nu planerar jag för årets odling av senapskål och väntar med spänning på att se om bärfisarna kommer att dyka upp även i år, eller om det var en tillfällighet att ha dem på besök.

Annika Nilsson

Gotland 2017

Årets långresa går till Gotland under kristihimmelsfärdshelgen. Vi kommer att bo i Borum söder om Klintehamn och Stora Karlsö är ett av besöksmålen under resan.

Vi åker från Mölarps kvarn torsdagen den 25 maj och kommer hem sön-

dagen den 28. Kostnaden för resa och boende beräknas bli ca 2 500 kr.

Begränsat antal platser! Anmäl dig gärna preliminärt så fort som möjligt. En bindande anmälan lämnas senast den 15 mars till fristads.nf@gmail.com.

Vårprogram 2017

- Feb** Sön 26 Strömstare och andra vinterfåglar vid Mölarps ö. Samling vid kvarnen kl 10:00. Medtag fika.
Uppl. Per Nyberg, tfn 0702-86 74 22.
- Mar** Tor 9 Årsmöte i Mölarps kvarn kl 19:00. Efter mötet visas bilder från föreningens resa till Vadehavet. Föreningen bjuder på fika
Uppl. Alf-Rune Sandberg, tfn 26 15 62.
- Sön 26 Holkrensning i Munkåns dalgång. Samling på parkeringen vid folkhögskolan (närmast järnvägen) kl 09:00. Medtag fika.
Uppl. Johan Nilsson, tfn 0730-60 34 38.
- Apr** Mån 17 Vi studerar sträckande fåglar från utsiktsplatsen i Kröklings hage. Samling på parkeringsplatsen kl 10:00. Medtag fika.
Uppl. Johan Nilsson, tfn 0730-60 34 38.
- Sön 23 Fagning av ängen vid Asklanda Västergården. Vi krattar ihop vissna löv, gammalt gräs och grenar för att ge bra underlag för sommarens slätter. Samling på ängen kl 10:00. Medtag fika och egen kratta. Uppl. Karin Persson, tfn 13 41 90.
- Maj** Tor 4 Vandring i Molla bokskog. Samling vid Mölarps kvarn kl 18:00. Medtag fika. Uppl. Alf-Rune Sandberg, tfn 26 15 62.
- Sön 7 Orrspel m m på Vänga mosse. Samling för samåkning vid Mölarps kvarn kl 06:00 eller kom till tornet, som är bemannat från kl 05:00, när du vill. Uppl. Per Nyberg, tfn 0702-86 74 22.
- Sön 21 Mölarpsdagen från kl 10:00. Marknad, servering, lotterier, tipspromenad m m.
Uppl. Kristina Ekstrand, tfn 0706-06 94 79.
- 25-28 Gotland - se mer information på annan plats i medlemsbladet.
- Jun** Mån 5 Naturnatten - Mer information lämnas på hemsidan när det närmar sig. Uppl. Johan Nilsson, tfn 0730-60 34 38.

- Tis 6 Sveriges nationaldag - Träffa andra FNF-medlemmar i föreningens tält vid Mölarps kvarn. Fristads hembygdsförening ordnar sedvanligt nationaldagsfirande.
Uppl. Per Sundström, tfn 0722-17 77 02.
- Sön 18 De vilda blommornas dag på Mölarps ö i samarbete med Svenska botaniska föreningen. Samling vid parkeringen Kröklings hage kl 10:00. Medtag fika.
Uppl. Karin Persson, tfn 13 41 90.

OBS!

Eventuella ändringar i programmet meddelas på hemsidan - www.fristadsnatur.se
Vid samäkning i samband med föreningens exkursioner delar resenärerna på kostnaden 18,50 kr/mil.

Kallelse till årsmöte 2017

Den 9 mars är det dags för föreningens årsmöte.

Föreningen bjuder på fika och efter mötet blir det bildvisning från föreningens resa till Vadehavet 2016.

Tid: Torsdagen den 9 mars, kl 19:00

Plats: Mölarps kvarn

Välkommen!

Vadehavet 20–24 juli 2016

För en kustsnäppa häckande på Ellesmereön i Norra Kanada är det långt till Vadehavet. Närmare bestämt 6 000 km. En med satellit-sändare utrustad individ av arten gjorde resan på 60 timmar, över Grönland och längs Islands ostkust (Vår Fågelvärld nr 8 2016). Snäppan påträffades längs den holländska delen av Vadehavet.

Vi står på den korta vägen ut till den yttersta vallen mot havet. Gränsen mot Danmark löper några meter från våra fötter längs vägen och söder om, innanför vallen, sträcker sig Speicherbecken Nord, sött vatten, och norrut på den danska sidan Speicherbecken Nord, med sitt salta vatten. Mot kvällen ökar mängden sträck. Kustsnäppor drar i större och mindre flockar tätt, tätt, tillsammans med kärnsnäppor och ett antal myrspovar.

Mot horisonten inåt landet drar kärnsnäpporna ungefär som moln av starar som man ibland kan se. Det bör vara 10 000-tals individer. Med det inledande exemplet på hur en enskild kustsnäppa färdas över haven kan man ett ögonblick fundera på fenomenet fågelsträck, stående under denna luftburna flod av resenärer. Tungt kommer gässen, också i 10 000-tal, ända in i skymningen kommer de. Just där vattnet lämnar den dyga botten födosöker skärfläckan. Partnern kommer utifrån vattnet, och just efter landningen sker en hälsningsceremoni, för snabb att följa med ögat. Kameran fångar i ett antal bilder under det korta ögonblicket de bådas snabba piruetter. I söder färdas de tunga tågseten ut mot ön Sylt, och ljudet rullar över vattnet. Flertalet vagnar har bilar som last, eftersom inga bilvägar finns till ön.

Skärfläckor

Vi, åtta resenärer från Fristads Naturskyddsförening, har gjort den bekväma resan Varberg-Grenå, under sjöresan beskådat Anholt samt flera tumlare från färjan. Efter några timmar når vi gränsen mot Tyskland och strax därefter den lilla staden Süderlügum och hotellet där vi kommer att bo och få goda middagar, när vi kommer hem på kvällarna.

Inlandet är konstnären Emil Noldes landskap. Här finns ett museum med hans konst. En våtmark väster om Süderlügum, Der Haasberger See, bjöd inte på så mycket av fåglar, de öppna vattenytorna dolde sig för oss, men stråken av omväxlande videört, fackelblomster, rörflen, bladvass och annat, bort mot horisonten där vindmöllornas vingar sakta rördes,

färgerna i denna vy återspeglade, tyckte jag, Noldes palett.

Andra dagen var Irmtrauts, men innan vi mötte vår guide åkte vi till Rickelsbüller Koog, ett område som vi besökte flera gånger. Här sågs stora mängder vadare. Några deltagare hade turen att få se silkeshäger, vitstjärnig blåhake och ängshök. Vi möter Irmtraut i biologiska muséet i Niebüll enligt planerna. Vi blir för en dag ex-emplariskt artiga för att möta upp mot den gästfrihet, och det be-mötande vi får. Irmtraut åtföljs av en mindre delegation naturkunniga personer, och med denna tillbringar vi dagen. Bl a besöker vi Ruttebüller See i inlandet. Havsörn, vit stork, skäggmes visar sig och från en trädunge hörs hornuggleungar tiggas mat.

Nilgäss

Hallig Hooge

Våra värdar är också med oss till ön Hallig Hooge, ut i vattenriket. Under färden tas bottenprover av färjans personal och mångfalden av arter demonstreras, och allt namnges inför en krets av intresserade passagerare. Det är florán på ön som tilldrar sig intresset. De färbetade ängarna blommar ymnigt, och strandnära brer silvermattor ut sig av strandmalört, omväxlande med violett marrisp i mängder, flitigt besökta av fjärilar, främst amiraler, och från stranden och inåt *Odontites litoralis*, strandrödtoppa. En ensam prutgås vilar på en av stenarna i en förstärkning av strandkanten. Vi får på ön en lektion i hur havet arbetar. Det handlar om erosion. År 1382 bestod hela denna väldiga arkipelag av 1 000-tals öar, till dagens öppna havsytta med

enstaka öar som ännu motstår havets krafter.

Vid Beltringharder Koog räknade vi till 42 svartbenta strandpipare, bland brushanar, kärrensäppor, gäss och annat. I en våtmark fanns svart-halsade doppingar, dvärgmåsar och ett hundratal skedstorkar. Hauke-Haien-Koog bjöd på vitkindade gäss i stor mängd. Bland dessa såg vi också striggås och rostand, och ett antal nilgäss. Inte långt härifrån finner vi en dvärgkanadagås.

Det heter att tiden går fort när man har roligt. Så försvinner också dessa dagar och det blir dags att vända hemåt, och detta är bara en liten resumé över allt det upplevda.

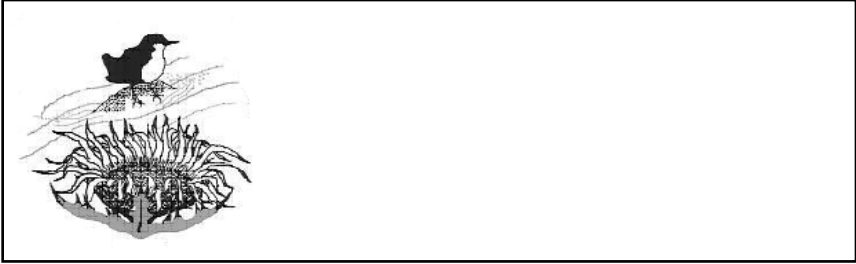
Text och foto: Uno Hallabro

Vy från båten till Hallig Hooge

Vitkindade gäss, stripgås och brushane närmast i bild

Fristads naturskyddsförening

har fram till nästa årsmöte följande styrelse:

Karin Persson	Ordförande	033-13 41 90
Johan Nilsson	Sekreterare	0730-60 34 38
Per Sundström	Kassör	0722-17 77 02
Berit Andersson	Ledamot	033-24 89 17
Kristina Ekstrand	Ledamot	0706-06 94 79
Per Nyberg	Ledamot	0702-86 74 22
Alf-Rune Sandberg	Ledamot	033-26 15 62
Gunnel Svensson	Suppleant	033-26 05 39
Kristina Ekstrand	Sammanställande Kommittén för mölarpdagen	0706-06 94 79

Du kan även komma i kontakt med styrelsen via fristads.nf@gmail.com.

Liksom tidigare kan Du stödja naturskyddet på två sätt:

1. Sätt in 60:-/enskild eller 100:-/familj på PlusGiro 96 73 13-8, så blir Du medlem i vår lokala FRISTADS NATURSKYDDSFÖRENING - FNF och får vårt program vår och höst.
2. För 295:-/enskild eller 365:-/familj insatt på PlusGiro 90 19 09-2, blir Du medlem i riksorganisationen SVENSKA NATURSKYDDSFÖRENINGEN - SNF och får den läsvärda tidskriften Sveriges natur. Du registreras i boråskretsen och får kretsens program vår och höst.